

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME
ALT KOMİSYONU**

Espiye Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

**27. Dönem 6. Yasama Yılı
2022**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI.....	1
3. İLGİLİ DÜZENLEMELER	2
4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL	2
A. Genel Olarak.....	2
B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular	3
5. İNCELEMELER.....	3
A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME	3
a. Giresun Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme	3
B. HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER, ULAŞILAN TESPİTLER VE SONUÇLAR.....	4
a. Giresun Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu.....	4
6. DEĞERLENDİRMELER	7
a. İnfaza Hâkim Olan Temel İlkeler	7
b. Aramalar	8
c. Muayene, Tedavi ve Hastaneye Sevk.....	13
d. Süreli veya Süresiz Yayınlardan Yararlanma	15
e. Radyo, Televizyon Yayınları ile İnternet Olanaklarından Yararlanma	18
f. Elektrik Faturalarının Ticarethane Tarifeleri Üzerinden Tahakkuk Ettirilmesi.....	20
g. Ziyaret Sürelerinin Fiilen Kullandırılması	20
h. Kendi İstekleri ile Nakil	21
i. Kütüphaneden Yararlanma	22
j. İyi Hâl Değerlendirmesinin Yapılmaması.....	22
r. Dilekçe Hakkının Kullanılması	24
7. SONUÇ.....	24

1. GİRİŞ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 17 Ekim 2018 tarihli toplantısında kurulmasına karar verilen Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, 14/11/2022 tarihinde Giresun Espiye Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde incelemelerde bulunmuştur. İncelemeye Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanı ve Afyonkarahisar Milletvekili İbrahim YURDUNUSEVEN, Ankara Milletvekili Ali Haydar HAKVERDİ, Diyarbakır Milletvekili Oya ERONAT, İstanbul Milletvekili Kadri Enis BERBEROĞLU, Mersin Milletvekili Fatma KURTULAN, Van Milletvekili Osman Nuri GÜLAÇAR ile Komisyon uzmanları Taner GEÇMEZ ve Ahmet KAYMAZ iştirak etmiştir.

2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı, bu konudaki gelişmelerin izlenmesi suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunun sağlanması ve başvuruların incelenmesi amacıyla kurulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 05/12/1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu uyarınca görevleriyle ilgili olarak bakanlıklar ile genel ve özel bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteme ve buralarda inceleme yapma ve ilgililerini çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir (m. 5). Komisyon, incelemelerini kendisi yapabileceği gibi alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilmektedir (m. 6).

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde yukarıda zikredilen hükümler uyarınca kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakları ihlallerinin incelenmesi amacıyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmaktadır.

Alt Komisyon hem uluslararası hukuk hem de iç hukuk düzenlemelerini göz önünde bulundurmak suretiyle yaptığı incelemelerde; tespit ettiği ihlal ve sorunların giderilmesi, ihlal veya sorun yaşanmayan alanlarda ise mevcut koşul ve imkânların daha da iyileştirilmesi amacıyla atılması gereken adımlarla ilgili olarak ulaştığı sonuçları, doğrudan ilgisi olması hasebiyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşmaktadır.

Alt Komisyon, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunlarını da yerinde incelemek suretiyle bütüncül bir yaklaşımla sorunların tespitine ve çözümüne ilişkin öneriler ve girişimlerde bulunma imkânına sahip olmaktadır.

3. İLGİLİ DÜZENLEMELER

Alt Komisyon, incelemelerini Anayasa başta olmak üzere konuyla ilgili uluslararası ve iç hukuk düzenlemelerinin ışığında yapmakta ve bu hususa büyük önem vermektedir. Yapılan incelemelerde; Anayasa, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler ile Birleşmiş Milletlerin 13.05.1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 09.12.1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*”, 14.12.1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11/01/2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı*” ve ilgili diğer mevzuatı dikkate alınmaktadır.

4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL

A. Genel Olarak

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştiği iddiasıyla İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular, inceleme öncesinde komisyon uzmanları tarafından gerek ceza infaz kurumu tipi gerek ihlal iddiası temelinde sınıflandırılmakta ve yapılan incelemelerde öncelikle göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca 14/06/2001 tarihli ve 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca tanzim edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilen ve komisyon uzmanları tarafından sınıflandırılarak özetlenen raporlar da yapılan inceleme ve değerlendirmelerde göz önünde bulundurulmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yapılan incelemelerde öncelikle infaz kurumuyla ilgili bilgilendirme toplantısı yapılmaktadır. Bu kapsamda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Mehmet YILMAZ, Giresun Cumhuriyet Başsavcısı

Serdar DURMUŞ ve diğer yetkililerin de katıldığı bilgilendirme toplantısında ceza infaz kurumları hakkında açıklamalarda bulunulmuş ve sorulan sorularla ilgili bilgi verilmiştir.

Bilgilendirme toplantısından sonra Alt Komisyon, Giresun Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur.

Yukarıda zikredilen kurumlarda yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlarda barındırılanların şikâyet ve talepleri, ceza infaz kurumundan herhangi bir yetkili ve görevli nezareti olmaksızın dinlenmiştir.

B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan ceza infaz kurumlarından 27. Yasama Döneminin başından incelemenin yapıldığı güne kadar İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna; genel olarak sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi, Covid-19 salgını kapsamında yeterli önlemlerin alınmaması, tedavilerin geç veya hiç yaptırılmaması, nakil taleplerinin karşılanmaması, kurum personeli tarafından keyfî tutum ve davranışlarda ve kötü muamelede bulunulduğu, fiziki koşulların yetersizliği, hükümlü ve tutukluların sosyal faaliyetlerden ve iletişim imkânlarından yararlanılmadığı ve tutuksuz yargılanma talepleri hakkında başvurularda bulunulmuştur.

Yapılan başvurulardan bir kısmı özellikle tutukluluk sürelerinin uzun veya tutuklama kararlarının haksız olduğu dolayısıyla tutuksuz yargılanma taleplerine ilişkindir. Söz konusu başvurular, Anayasanın 138. maddesi kapsamında yargı organlarının görev alanına girdiğinden ilgililere, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından herhangi bir işlem yapılamayacağı bilgisi verilmiştir.

Diğer başvurular ise ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmiş ve yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuza gönderilen cevaplar çerçevesinde işlem tesis edilmiştir.

5. İNCELEMELER

A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME

a. Giresun Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme

Espiye L Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu 136,590,35 m²'lik bir alan üzerine inşa edilmiştir. Kurumun idari yönden bağlı bulunduğu Giresun Adliyesine yaklaşık uzaklığı 36 km, adli yönden bağlı olduğu Espiye Adliyesine ise 5 km uzaklıktadır. Kurumun 24/04/2018

tarihli Bakan oluru ile kapalı ve açık şeklinde iki ayrı kurum olarak hizmete açılması uygun görülmüş, daha sonra 04/10/2018 tarihli Bakanlık oluru ile “Espiy e L Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü” olarak birleştirilmiştir. Açık Ceza İnfaz Kurumuna 18/07/2018 tarihinde, Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ise 05/04/2019 tarihinde hükümlü ve tutuklu kabul edilmeye başlanmıştır.

Ceza infaz kurumunun su ihtiyacı ilçe şebeke suyundan karşılanmaktadır. Ceza infaz kurumunda barındırılan hükümlü ve tutuklulara günlük otomasyon sistemi üzerinden kişi başı 175 litre soğuk su ve 75 litre sıcak su verilmektedir.

Espiy e L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; A-B-C-D-E olmak üzere 5 bloktan oluşmaktadır. Kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların eğitim, spor, kültürel faaliyetlerinde kullanılması amacıyla 1 adet kapalı spor salonu, 2 adet açık spor sahası, 20 kişilik iş atölyesi mevcuttur. Kurumda eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi amacıyla 14 adet derslik, 1 adet kütüphane, 1 adet gösteri salonu bulunmaktadır. Ceza ve infaz Kurumunda 4 adet kapalı görüş mahalli (toplam 54 tane kabin), 4 adet avukat görüş mahalli (toplam 20 adet avukat görüş odası), 4 adet açık görüş mahalli, 6 adet aile görüş odası ve 4 adet SEGBİS odası bulunmaktadır.

Kurumda 24 kişilik 45 oda, 7 kişilik 14 oda, 3 kişilik 16 oda, tek kişilik 92 Oda, 4 müşahade odası, 2 engelli odası, 4 kişilik 2 hasta odası ve 9 kişilik 2 geçici oda bulunmaktadır.

Kurumda 14/11/2022 tarihi itibarıyla 1092’si hükümlü ve 163’ü tutuklu olmak üzere toplamda 1255 kişi barındırılmaktadır.

B. HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER, ULAŞILAN TESPİTLER VE SONUÇLAR

a. Giresun Espiy e L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Yukarıda bahsedilen bilgilendirme toplantısının ardından Alt Komisyon, Giresun Espiy e L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koşullarda ceza infaz kurumundan yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenmiştir.

Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından, Kurum personelinin kendilerine kötü davrandığı, personel tarafından kullanılan dilin kaba olduğu ve zaman zaman fiziksel şiddete maruz kalındığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise Kurum personelinin psikolojik yahut fiziksel şiddet uygulamadığı yönünde,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından, Kuruma ilk girişte yapılan detaylı aramada kişiye örtü verilmediği; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise Kuruma ilk girişte yapılan aramada iç çamaşırlarının çıkarılmadığı yönünde,

Türkçe bilmeyen hükümlü ve tutukluların revire çıkmakta sorun yaşamadıkları ancak tercüman bulunmadığı için sağlık sorunları hakkında doktorla iletişim kuramadıkları,

Su kotasının dolması durumunda zaman zaman suların tekrar açıldığı, sıcak suyun yeterli olduğu,

Son dönemlerde yemeklerin kalitesinin düştüğü, patates, makarna ve çorba ağırlıklı yemeklerin çıktığı, zaman zaman verilen yemeklerin kendilerine yetmediği,

Hastaneye gitmeleri sonrasında bir aydan önce hastane sevklerinin yapılmadığı, bazı hükümlü ve tutuklular tarafından dış tedavisinde bir sorun yaşanmadığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise Kurumda yapılan dış tedavisinin yeteriz olduğu ve sadece dış çekiminin yapıldığı,

Hastane sevkleri öncesinde yapılan aramada, ağız içi aramanın kabul edilmemesi durumunda sevk gerçekleştirilmediği,

Kurum revirine çıkmakta sorunlar yaşandığı,

Psikiyatra sevk edilmenin kabul edilmediği, Kurum psikoloğunun psikolojik sorunların çözülmesinde faydalı olmadığı,

Yabancı dillerde yayın yapan kanalların talep edilmesine rağmen sisteme eklenmediği, televizyon kanallarının yetersiz olduğu ve eğitim kanallarının sisteme eklenmesinin gerektiği, televizyon sistemi üzerinde teleteks uygulamasına erişilmek istendiği,

Kantinden alınan radyolar yalnızca bir kanalı çektiği için alınan kulaklıkların anten olarak kullanıldığı ancak bu durum fark edildiği zaman Kurum tarafından disiplin cezası verildiği,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından, gazete talep edilmesine rağmen gazete verilmediği; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise gazetelerin verildiği ancak istedikleri her gazetenin verilmediği yönünde,

Üniversite okuyan hükümlü ve tutukluların elektronik ortamda yapılan sınavlara katılmalarına izin verilmediği, Kurum bilgisayar altyapısının yetersiz olmasından kaynaklı olarak birçok kişinin üniversite eğitimlerini dondurduğu,

Ailelerine yakın illerde bulunan kurumlara sevk taleplerine olumlu yanıt verilmediği, sevk taleplerine olumlu cevap verildiği zaman talep edilen ücretlerin yüksek olduğu,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından, görüş sürelerinin 45 dakika olarak kullandırıldığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise görüş sürelerinin 60 dakika olarak kullandırıldığı yönünde, bazı hükümlü ve tutuklular tarafından görüş süresinin koğuştan çıkarken başlatıldığı yönünde,

Bazı hükümlü ve tutuklulara telefon görüşlerinin yaptırılmadığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise telefon görüşmelerinin hatalık 10 dakika olarak kullandırıldığı, hattın düşmesi durumunda kalan sürenin kullandırıldığı ancak bayramda yaptırılması gereken telefon görüşmelerinin yaptırılmadığı yönünde,

Görüntülü görüşme yapılamadığı, gerekçe olarak sistemin bozuk olmasının gösterildiği,

Kişi başına odada bulundurulabilen kitap sayısının 3 olduğu, dışarıdan kargoyla gelen kitapların kargolar 2 ayda bir açıldığı için ellerine geç ulaştığı,

Kargoların ayın son haftası gelmemesi durumunda geri gönderildiği, kargoların 2 ayda bir alınabilmesinden dolayı mevsime uygun kıyafetlere ulaşamadığı,

Çamaşır asmak için en fazla 5 metre uzunluğunda ip alınabildiği ancak kalabalık koğuşlarda bu ipin çamaşır kurutmak için yeterli olmadığı,

Elektrik faturalarının çok yüksek geldiği, haftalık 1000 TL olan kantinden harcama yapma limitinin yetersiz kaldığı ve bu limitin yükseltilmesi gerektiği,

Kurumda hükümlülere yönelik sosyal faaliyet yahut kursun bulunmadığı, haftada bir defa 45 dakika spor yapma haklarının kullandırıldığı, sanat ve hobi kurslarının açılması gerektiği, başka koğuşlarla spora çıkarılmadıkları, kütüphaneye gitmelerine izin verilmediği,

İaşe bedelleri talep edildiği zaman ilgili meblağa faiz işletildiği, itiraz üzerine faiz olarak alınan bedelin iade edildiği, iaşe bedellerinin tahliye sonrasında talep edilmesi gerektiği,

Odaların pencerelerine takılan tel örgülerin çok sıkı olarak ve delikleri çok küçük olacak şekilde imal edildiği; odalara güneş ışığı ve hava girmediği,

Havalandırmada vakit geçirilmesi ve spor yapılabilmesi için kendilerine top verilmesi gerektiği, topun verilmemesinin gerekçesi olarak duvarlara ve tel örgülere zarar veriyor olmasının gösterildiği; ağırlık çalışmak için su doldurulan pet şişelere el konulduğu,

Odaya konulan görüntülü görüşme kabininin konulduğu yerin odayı çok daralttığı, bu kabinlerin ses geçirdiği, konuşmaların herkes tarafından duyulduğu, mahremiyeti sağlamak açısından kabinlerin yetersiz olduğu,

Hükümlü ve tutuklulara aileleri tarafından yatırılan paraların faizlerinin nereye gittiğinin bilinmediği, bu paraların faizi ile ortak ihtiyaçların karşılanmasının gerektiği,

Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun aldığı kararların objektif olmadığı, iyi halli sayılabilmek için gereken puanların yeteri kadar kurs ve faaliyet olmadığı için toplanamadığı,

Adalet Bakanlığı, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve CİMER gibi resmi kurumlara gönderilen bazı dilekçelerin çıkışlarının yapılmadığı, bu dilekçelere dair sayı ve tarih bilgisinin verilmediği,

şeklinde şikâyet, talep ve beyanlarda bulunulmuştur.

6. DEĞERLENDİRMELER

Giresun Espiye L Tipi Ceza İnfaz Kurumlarında yapılan incelemelerde gerek Alt Komisyonumuza verilen bilgiler gerek hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Komisyonumuz öncelikle infaz hukukunun en temel ilkelerine ilişkin kısa açıklamalarda bulunduktan sonra incelemelerde ileri sürülen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin değerlendirmelerde bulunmayı tercih etmektedir.

a. İnfaza Hâkim Olan Temel İlkeler

Komisyonumuz, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğuna (Anayasa m. 17/1) ve ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kuralların hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanacağına (CGTİHK m. 2/1) dair mevzuat hükümlerini bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyar. Bu kapsamda bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında sağlanması gereken koşulların, insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmasının gerekliliği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı*, [2017/24680](#), T. 13.10.2020, § 57). Bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında bir kişinin; insan onuruna saygılı koşullar altında tutulması, infazın uygulanma şekli ve usulünün tutuklamanın veya mahkûmiyetin doğasında var olan kaçınılmaz ızdırıp seviyesini aşan bir sıkıntı ve zora

maruz bırakılmaması gerekir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Mechenkov/Rusya Kararı, 35421/05, 07.02.2008, § 100*). Bir diğer ifadeyle hükümlü ve tutuklular, hukuka uygun olarak uygulanan kararın sonucu olarak özgürlük hakkı dışında genel olarak tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ederler (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2017/35818, 20.10.2020, § 27; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hirst/Birleşik Krallık Kararı, 74025/01, 06.10.2005, § 69*) ve hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren mahkûmiyet veya tutuklama kararının yerine getirilmesinde aranacak koşulların insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olması gerekir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2017/24680, 13.10.2020, § 57*)

Bu kapsamda Devletin tüm organlarının temel hak ve özgürlüklere saygı duyması gerektiği, bir mahkeme kararı neticesinde özgürlüklerinden mahrum bırakılsalar dahi hükümlü ve tutukluların temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip oldukları ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanmasına yönelik gerekliliklere bağlı olarak sahip olunan haklar bakımından sınırlamaya tabi tutulabilecekleri, bu durumda dahi sınırlamanın zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelmesi ve müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında orantılık olması gerektiği, aksi takdirde demokratik toplum düzeninin gereklerinin ihlal edileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

Yukarıda infaz hukukundaki temel ilkelerinden birkaçına kısaca değindikten sonra inceleme yapılan ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklular tarafından dile getirilen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin Komisyonumuzun değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir.

b. Aramalar

İncelenen kurumlardaki kimi hükümlü ve tutuklular tarafından detaylı aramanın usulüne uygun yapılmadığı konusunda şikâyetlerde bulunulmuş olduğundan ve konu, son zamanlarda da sıklıkla gündeme getirildiğinden bu hususa ilişkin olarak kapsamlı izahata yer vermenin isabetli olacağı düşünülmektedir.

Arama uygulaması konusunda mevzuat hükümlerine bakıldığında;

Anayasanın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*” başlıklı 17. maddesinde herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı,

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "Arama" başlıklı 36. maddesinde ceza infaz kurumlarında, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği ayrıca her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı, yapılacak aramaların gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebileceği,

Yine aynı Kanunun "Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar" başlıklı 86. maddesinde, kurum görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dâhil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda olduğu, bu kişilerin üstlerinin metal dedektörle aranacağı, eşyaların x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirileceği, ayrıca şüphe hâlinde elle aranacağı, bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrolün elle yapılacağı ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranmayacağı, duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişilerin ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilecekleri, ziyaret yerlerinin de ziyaret öncesi ve bitiminde aranacağı, ceza infaz kurumlarına giren avukatlarca savunmaya ilişkin olduğu yazılı olarak beyan edilen belge ve dosyaların incelemeye tâbi tutulmayacağı, konusu suç teşkil etmemekle birlikte ceza infaz kurumlarına sokulması yasak olan her türlü eşyanın, çıkışta sahibine verilmek üzere idare tarafından muhafaza altına alınacağı, hükümlülerin odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulacağı ve aramalarda insan onuruna saygının esas olduğu,

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34. maddesinde¹;

¹ 12/11/2021 tarihli ve 31657 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 14 maddesi ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin 34. Maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik aşağıdaki şekildedir:

"MADDE 14- Aynı Yönetmeliğin 34 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine "ciddi emarelerin varlığı ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması

kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği, kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı, oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlünün hazır bulundurulacağı, hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında arama yapılabileceği, detaylı aramanın, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirileceği, arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verileceği, arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkarttırılacağı, bedenin alt kısmındaki giysilerin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılacağı, bu giysilerin de mutlaka aranacağı, detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özenin gösterileceği ve görevli tarafından eldiven kullanılacağı, aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılmasının istenileceği, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceğinin bildirileceği, beden çukurlarındaki aramanın cezaevi tabibi tarafından yerine getirileceği, detaylı aramanın, mümkün olan en kısa süre içinde bitirileceği ve bu işlemin tutanağa bağlanacağı, beden ve üst aramalarının aynı cinsiyetten güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapılacağı,

durumunda,” ibaresi eklenmiş, “çıplak” ibaresi, “detaylı” şeklinde ve aynı fıkranın (a), (c) ve (ç) bentleri ile aynı maddenin dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.”

“c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir.

ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir.”

“(9) Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır.”

Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmeliğin "*Ceza infaz kurumlarına girişte arama*" başlıklı 6. maddesinde; ceza infaz kurumu görevlileri ve dış güvenlik görevlileri de dâhil olmak üzere sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda olduğu, bu kişilerin üstlerinin metal dedektörle aranacağı, eşyaların x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirileceği ayrıca şüphe hâlinde elle aranacağı, bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrollerin elle yapılacağı, ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstlerinin ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranamayacağı, duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde ise bu kişiler ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilecekleri,

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün "*Ceza infaz kurumlarına giriş, arama ve kontroller*" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde hükümlü ve tutukluların kuruma kabul işlemleri sırasında, çıplak veya beden çukurlarında arama yapılmasına ihtiyaç duyulması halinde, Ceza İnfaz Kurumları Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkındaki Tüzüğün² 46. maddesindeki esaslara göre işlem yapılacağı,

hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer verilen hükümler göz önünde bulundurulduğunda detaylı aramalar hakkında iç hukukumuzda kapsamlı düzenlemelere yer verildiğine dair herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak Komisyonumuz, detaylı arama müessesesine ışık tutması bakımından hem Anayasa Mahkemesi hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına değinmenin konunun daha iyi anlaşılması bakımından elzem olduğu düşüncesini taşımaktadır.

Ceza infaz kurumunda güvenliğin temin edilmesi, düzensizliğin ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne uygun yapılmak kaydıyla çıplak arama uygulamasının hukuka uygun olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı*, [2014/2316](#), T. 15.02.2017, § 33; *AIHM, Dejneke/Polonya*, [9635/13](#), 01.06.2017, §. 60). Bir diğer ifadeyle çıplak arama ve hatta tam beden araması, hükümlü ve tutukluların kendi

² Anılan Tüzük yürürlükten kaldırılmış olup, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinden işlem yapılmaktadır.

güvenliği de dâhil olmak üzere ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlamak veya düzensizliğin ve suç işlenmesinin engellenmesi için zaman zaman gerekli görülebilmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Frérot/Fransa Kararı, 70204/01, T. 12.06.2007, §, 38*). Dolayısıyla uygulama öncesinde kurum güvenliği sağlama ile düzensizliğin veya suç işlenmesinin önlenmesi gerekçesiyle yapılacak çıplak aramalarda bu gerekliliğin ortaya konulması gerekmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Frérot/Fransa Kararı, 70204/01, T. 12.06.2007, § 39*).

Çıplak arama, mahiyeti itibarıyla özellikle mahremiyete yoğun müdahale oluşturan bir uygulama olduğundan çıplak aramanın beraberinde getirdiği kaçınılmaz rahatsızlık seviyesini aşacak şekilde yapılmaması gerekir. Aksi takdirde ilgilinin küçük düşmesine sebebiyet verilmesine bağlı olarak kötü muamele yasağının ihlal edilmesine neden olunması muhtemeldir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2017/37181, T. 13.10.2020, § 42*). Dolayısıyla çıplak arama yapılırken göz önünde bulundurulması gereken en temel ilke, hükümlü veya tutukluların hemcinsi personel tarafından aranması, arama yapılan yerde başka bir hükümlü ve tutuklunun bulunmaması ve kaydedici cihaz bulunmamasıdır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2014/2316, T. 15.02.2017, § 35*). Çıplak aramanın uygulama biçiminin, beraberinde getirdiği kaçınılmaz unsurların ötesine geçmesi, bireyin aşağılanması ya da küçük düşmesine sebebiyet vermesi hâlinde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabileceği unutulmamalıdır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2014/2316, T. 15.02.2017, § 60*).

Ayrıca çıplak arama yapılırken tam çıplak olmama kuralının uygulanmasına muhakkak dikkat edilmesi gerekir. Bu konuda gereken her türlü tedbirin alınması büyük önem taşımaktadır (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Wainwright/Birleşik Krallık Kararı, 12350/04, 26.9.2006, § 42*).

Yukarıda izah edilenler çerçevesinde konuya bakıldığında Komisyonumuz, detaylı aramaların meşru bir amaç ve zorunlu bir toplumsal ihtiyacın karşılanması için gerçekleştirilmesi, yapılan müdahalenin ceza infaz kurumunun düzen ve disiplininin sağlanması, bu hususun gerekçeleriyle birlikte ortaya konulması, orantılılık ilkesinin göz önünde bulundurulması ve insan onurunun zedelenmemesi için gereken azami tedbir ve dikkatin gösterilmesi gerekliliğine dikkat çektikten ve bu ilkeleri uygulayıcılara hatırlattıktan sonra usulüne uygun olarak gerçekleştirilen aramaların, keyfî ve bir insan hakkı ihlali

uygulaması olmayıp aksine kamu yararını tesis amacıyla başvuru hukuki bir enstrümandan öte bir amaç taşımadığı kanaatine ulaşmıştır.

Ancak Komisyonumuz, detaylı aramaların gerek mevzuatta gerek mahkeme içtihatlarında belirlenen usullere sıkı bir biçimde riayet edilmek suretiyle yapılması ve aksi davranışlarda bulunan görevliler hakkında da her türlü takibatın yapılması gerektiğini bir kez daha vurgular.

Diğer taraftan Komisyonumuzun aramalar konusunda daha önceki raporlarında da istikrarlı bir biçimde işaret ettiği hususların göz önünde bulundurularak mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılması, uygulamada meydana gelen yanlış anlaşılmalara ve sorunların ortadan kaldırılması bakımından Komisyonumuz tarafından olumlu bir gelişme olarak kabul edilmektedir.

c. Muayene, Tedavi ve Hastaneye Sevk

Kelepçeli muayene ve tedavi konusundaki şikâyetlerle ilgili olarak Komisyonumuz öncelikle hükümlü veya tutukluların ceza infaz kurumu dışında bulundukları süre boyunca kaçmalarının önlenmesi ve kendilerine veya başkalarına zarar vermelerinin önüne geçilebilmesi amacıyla kolluk görevlileri tarafından kelepçe gibi bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçların kullanılmasının kural olarak mümkün olduğunu ancak bu araçların kullanımının tedbirin amacını aşacak boyuta ulaşmaması gerektiğini aksi takdirde kötü muamele yasağının ihlal edileceğini hatırlatma ihtiyacı duyar (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2018/6657](#), 24.03.2021, § 33-34*). Bir diğer ifadeyle hükümlü ve tutukluların hastaneye nakilleri veya hastanede bulundukları sürede kelepçe kullanılması tek başına kötü muamele oluşturmamaktadır. Ancak kelepçeleme tedbirin gerekli olmadığı hâlde veya kelepçelenen kişinin fiziksel özelliklerinin dikkate alınmadan orantısız kullanımının kötü muamele oluşturacağı şüphesizdir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2016/1616](#), 15.09.2020, § 42*). Dolayısıyla hangi gerekçelerin kelepçe kullanılmasını gerektirdiğinin uygulama öncesinde açık bir biçimde ortaya konularak ileride ortaya çıkabilecek hak ihlali iddialarının engellenmesi gerekmektedir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün 38. maddesinin birinci fıkrasında ceza infaz kurumu müdürlüğü bulunan yerlerdeki hastanelerde firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı muayene odaları oluşturulacağı ve ikinci fıkrasında da hükümlü ve

tutukluların hastanelerdeki muayenelerinin firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda yapılacağı, jandarma personelinin muayene esnasında oda dışında bulunacağı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alacağını, doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma personelinin, hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise varsa öncelikle kadın infaz ve koruma memurunun muayene odasında bulunacağı hükme bağlanmıştır.

Yukarıda zikredilen mevzuat ve mahkeme içtihatları kapsamında muayenelerin kelepçeli olarak yapıldığı ve bu uygulamanın kabul edilmemesi halinde muayenenin yaptırılmayarak hükümlü ve tutukluların kuruma geri getirildiği şikâyetleri karşısında mezkûr Protokol hükmünün titizlikle uygulanmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Ayrıca doktorun yazılı olarak talep etmesi kaydının hangi hallerde geçerli olacağına dair Protokole açık bir hüküm konulabileceği gibi bu talebin gerekçelendirilerek bir nüshasında da muayene edilecek hükümlü ve tutukluya verilmesi yönünde düzenleme yapılması uygun olacaktır. Bu şekilde kelepçeli muayene uygulamalarında keyfiliğin önüne geçilebilecek ve personelin daha dikkatli davranması sağlanmış olacaktır.

Hürriyetinden mahrum bırakılan kişilerin hasta olmaları halinde Devletin bu kişilere gerekli tıbbi yardımı sağlama yükümlülüğü bulunduğunu, bu yükümlülüğün gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda ilgilinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından tehlike arz eden acil bir duruma, ağır veya uzun süreli bir acı çekmesine sebebiyet verilmiş olması veya bu sonuçlar gerçekleşmemesine rağmen ilgilinin tıbbi yardımdan mahrum kalmış olması nedeniyle yaşadığı stres, huzursuzluk veya aşağılanma hissine bağlı olarak muamelenin insan haysiyeti ile bağdaşmayan düzeye ulaşacak ciddiyette olması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlaline neden olabilmektedir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2015/7162, 23.01.2019, § 53*). Bir diğer ifadeyle bir kişinin insan onuruna saygıyı gerektiren koşullarda tutulmasını teminen Devletin gerekli tıbbi yardımı sağlaması ve bu suretle hükümlü ve tutukluların sağlık ve esenliğini koruması gerekmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Paladi/Moldova, 39806/05, 10.03.2009, § 71*). Bu ilkeler kapsamında ameliyat olan ve akabinde periyodik kontrolleri olan hükümlünün gerekli kontrolleri yapılmadığı için tedavinin devamı niteliğindeki ameliyatı artık olamadığı ve kurum personelinin bu konudaki ihmali davranışları nedeniyle sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkının ihlal edildiğine dair şikâyetler hakkında Komisyonumuz, gerekli incelemelerin yapılarak iddiaların gerçekliğinin araştırılmasının zaruri olduğu kanaatindedir.

Ceza infaz kurumlarında sağlık konusunda yaşanan sorunun en önemli nedenlerinden birinin personel eksikliği olması nedeniyle bu alanda ihtiyaç duyulan yeteri kadar personelin istihdam edilerek sorunun özölmesi gerekmektedir. Sağlık personeli konusunda yaşanan sıkıntıların özölmesi adına Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokolde gereken düzenlemeler yapılarak belli sayının üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılan ceza infaz kurumlarında, kurum kapasitesine bağlı olarak bulundurulacak doktor ve diğer sağlık personeli sayılarının açıklığa kavuşturulması seçeneğinin göz önünde bulundurulması uygun olacaktır. Aynı protokolün 5. maddesine göre; 1000 ve üzerinde hükümlü ve tutuklu bulunan her kurumda aile hekimliği pozisyonu ihdas edilerek sağlık hizmeti sunulmakta ve kampüs içerisinde bulunup 1000 ve üzerinde hükümlü ve tutuklu barındıran kurumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Hükümlü ve tutuklu sayısı 1000'e kadar olan kurumlar durumu uygun olan en fazla üç aile hekimine bağlanmakta, ilgili aile hekimi sağlık hizmetini, gezici sağlık hizmeti kapsamında vermektedir. Aile hekimliği uygulamasına geçilmemiş illerde ise hükümlü ve tutuklu ile personel sayısı 1000'in üzerinde olan kurumlarda haftada 5 tam gün, 500 ila 1000 arasında olan kurumlarda haftada 5 yarım gün, 500'ün altında olan kurumlarda haftada 2 yarım gün tabipli sağlık hizmeti verilmektedir. Anılan madde uyarınca sağlık hizmetinin ne şekilde görüleceği, kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısına göre belirlendiğinden, bu maddede değişiklikle belirlenen sayıların azaltılarak hizmetin daha etkin bir biçimde yerine getirilmesinin sağlanması Komisyonumuzca tavsiye olunmaktadır.

d. Süreli veya Süresiz Yayınlardan Yararlanma

Mahkeme tarafından hakkında yasaklama kararı olmamasına rağmen birçok yayının ve gazetenin hükümlü ve tutuklulara verilmediğine dair şikâyetler konusunda Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “*Süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkı*” başlıklı 62. maddesinde kapsamlı düzenlemelere yer verilmiştir. Anılan maddede hükümlülerin, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu, resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınların, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verileceği, eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitaplarının denetime tâbi tutulamayacağı, kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları

kapsayan hiçbir yayının hükümlüye verilmeyeceği, Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceği ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâlinin bu hükmün dışında olduğu ve yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığının yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Sürelî ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkına dair uyuşmazlıklar müteaddit defalar Anayasa Mahkemesi kararlarına da konu olmuş ve Yüksek Mahkeme bu konuda kapsamlı kriterleri aşağıdaki şekilde ortaya koymuştur:

"37. Anayasa Mahkemesi, mevcut başvuruya benzer şikâyetlerde derece mahkemelerinin ve kamu gücünü kullanan diğer organların gerekçelerinin ilgili ve yeterli sayılabilmesi için kararlarda bulunması gereken ve benzer başvuruların koşullarına göre değişebilecek unsurları şu şekilde belirlemiştir:

i. Başvurucunun hangi suçtan dolayı hangi tür ceza infaz kurumunda bulunduğu ve başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumu ile işlediği suçun söz konusu tedbirin alınmasında bir etkisinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

ii. Bir yayının tümünün veya bir kısmının mahkûma verilmemesi şeklindeki kısıtlamanın mahkûmun ıslahı ile bağlantısı var ise yayının içeriği ile mahkûmun ıslahı arasındaki ilişkinin tam olarak gösterilmesi gerekir.

iii. Her mahpusun toplumsal geçmişi ve suç sicili, entelektüel kapasitesi ve kabiliyeti, şahsi tabiatı, hapis cezasının süresi ve tahliye edildikten sonrası için beklentileri dikkate alınmalıdır.

iv. Bu bağlamda söz konusu yayınların, terör suçlarından mahpus olan kişilerin iddia edilen mağduriyetlerin sorumlusu olarak gördükleri kişilere veya devlete karşı daha fazla şiddete yönelmelerine sebebiyet verip vermediği değerlendirilmelidir.

v. Mahpusa verilmeyen sürelî veya süresiz yayının cinsi, içeriği, yayımlayanı ve sorunlu görülen kısımların hangileri olduğu belirtilmeli ve mahpusa verilmesi sakıncalı bulunan kısımların detaylı analizi yapılmalıdır.

vi. Böyle bir analizin yapılabilmesi için eğer söz konusu yayının terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa mahpusun ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında denge kurulmalıdır.

vii. Zikredilen dengelemenin yapılabilmesi için;

- Bütünüyle ele alındığında müdahaleye konu yayının özel bir kişiyi, kamu görevlilerini, halkın belirli bir kesimini veya devleti hedef gösterip göstermediğinin, onlara karşı şiddete teşvik edip etmediğinin,

- Bireylerin fiziksel şiddet tehlikesine maruz bırakılıp bırakılmadığının, bireylere karşı nefreti alevlendirip alevlendirmedeğinin,

- Yayında iletilen mesajda şiddete başvurma'nın gerekli ve haklı bir önlem olduğunun ileri sürülüp sürülmediğinin,

- Şiddetin yüceltilip yüceltilmediğinin; kişileri nefrete, intikam almaya, silahlı direnişe tahrik edip etmediğinin,

- Suçlamalara yer vererek veya nefret uyandırarak ülkenin bir kısmında veya tamamında daha fazla şiddete sebebiyet verip vermeyeceğinin,

- Söz konusu yayında yer alan ifadelerin ceza infaz kurumunun güvenliğini, disiplinini ve düzenini tehlikeye düşürüp düşürmediğinin,

- Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olup olmadığının,

- Kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğinin,

- Yayın tarihinde veya mahpusa verilmesinin istendiği sırada ülkenin bir kısmında veya tamamında çatışmaların yoğunluk derecesi ile ceza infaz kurumu ve ülkedeki tansiyonun yükseklik derecesinin yayının mahpusa verilmesine etki edip etmediğinin,

- Karara konu sınırlayıcı tedbirin, demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacıyla yönelik olup olmadığının ve tedbirin başvurulabilecek en son çare niteliğinde bulunup bulunmadığının,

- Son olarak sınırlamanın, güdülen kamu yararı amacını gerçekleştirmek için ifade özgürlüğüne en az müdahale eden ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının yayının içeriğiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir." (Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2015/18100](#), 12.09.2018; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2015/16870](#), 21.03.2018, § 29-30; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2015/18932](#), 22.03.2018, § 28; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2015/15980](#), 22.03.2018, § 28)

Yukarıda zikredilen mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararları bir bütün olarak değerlendirildiğinde bir yayın hakkında mahkemelerce yasaklama kararı verilmemiş olması, o yayının doğrudan doğruya hükümlü ve tutukluya verilmesini gerektirmez. Hakkında yasaklama kararı verilmemenin yanında talep edilen süreli veya süresiz yayının kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan nitelikte de olmaması gerekir. Dolayısıyla talep edilen yayınların bu hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak süreli ve süresiz yayınların hakkaniyete uygun ve Anayasa Mahkemesinin öngördüğü kriterleri karşılayan bir yöntemle hükümlü ve tutuklulara tesliminin sağlanması amacıyla etkin ve denetlenebilir bir usulün tesis edilmesi gerektiği Komisyonumuz tarafından düşünülmektedir.

e. Radyo, Televizyon Yayınları ile İnternet Olanaklarından Yararlanma

Kimi televizyon kanallarının talep edilmesine rağmen yayın listesine dâhil edilmediğine dair şikâyetler de Komisyonumuz tarafından öncelikle mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Televizyon yayınlarından yararlanma hakkı, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 67. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; hükümlü ve tutuklular, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir. Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilmekte, bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınmakta ve her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmamaktadır.

Unutmamak gerekir ki, ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak merkezî yayın sistemi kapsamında tüm hükümlü ve tutukluların ortak erişimine açılacak bir kanal listesi hazırlanması zorunlu olup, herkes için bireysel bir yayın listesinin oluşturulması mümkün değildir. Merkezî yayın kapsamında gösterilecek kanalların tespitinde ise hükümlü ve tutukluların bireysel talepleri göz önüne alınmaktadır. Yayın listelerinin ne suretle oluşturulacağı yönünde mevzuatta açık bir hüküm bulunmamasına rağmen idare ve gözlem kurulları, demokratik bir yöntem tercih ederek hükümlü ve tutuklular arasında anket yaparak

merkezî yayında bulunacak kanalları belirlemektedir. Ancak yayın listesinin belirlenmesi amacıyla yapılan ankette bir kanalın tercih edilmesi, o kanalın yayın listesine alınması için tek başına yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. [2014/4397](#), T. 21.09.2016 § 44*). Bu yayın listesi oluşturulurken kurumun imkânları, kurum kapasitesi ile infaz hukukunun gerekliliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. [2014/13310](#), T. 18.07.2018 § 23*). Bu konuda infaz hukukunun gerekliliklerinden en önemlisi, kurum güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu gereklilik karşısında kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte yayın yapan kanalların yayın listesine alınmamasının hukuka aykırılık teşkil etmeyeceği açıktır.

Diğer taraftan ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve bu hususu tehdit edecek her türlü uygulamanın engellenmesi, kurum idaresinin başlıca görevidir. Dolayısıyla talep edilen kanal veya kanalların izlenmesine izin verilmesi durumunda adli ve terör hükümlüleri arasında infiale neden olabilme riski öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan ankette yüksek talep görmesine rağmen ceza infaz kurumunda düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla herhangi bir kanalın merkezî yayına alınmaması mümkündür. Kaldı ki, RTÜK tarafından söz konusu kanalın yasaklanmamış olması da ankette yüksek talep gören kanalın yayın listesine alınması için yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. [2014/4397](#), T. 21.09.2016 § 45*). Yayın listesinde bulunacak kanallar belirlenirken bazılarının liste dışında bırakılması, ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından Komisyonumuz tarafından da gerekli görülmektedir.

Kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların şikayetçi oldukları konular arasında yükseköğrenim sınavlarına elektronik ortamda girememek de yer almaktadır. Öğretimden yararlanma hakkı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 76. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanma hakları bulunmaktadır. Bu kapsamda, günümüz teknolojisinin verdiği olanaklardan azami oranda faydalanmak suretiyle, hükümlü ve tutukluların uzaktan eğitimlerinin sağlanması ve uzaktan sınavlara girebilmeleri açısından ceza infaz kurumlarımızda bulunan bilgisayar ve internet altyapısının güçlendirilmesi Komisyonumuz tarafından tavsiye edilmektedir.

f.Elektrik Faturalarının Ticarethane Tarifeleri Üzerinden Tahakkuk Ettirilmesi

Ceza İnfaz Kurumlarına Bulundurulacak Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinin ikinci fıkrasında “*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri hükümlü tarafından karşılanır.*” hükmü yer almaktadır. Bu nedenle hükümlü ve tutuklulardan kurumun genel aydınlatma gideri değil, sadece oda ve eklentilerinde aydınlatma dışında kullandıkları elektrik bedeli tahsil edilmektedir. Bu bağlamda belirtilen mevzuat hükmü gereğince sadece hükümlü ve tutukluların kurum izni ve kendi istekleri doğrultusunda kantinden temin ettikleri eşyalar ile oda ve eklentilerinde kişisel ihtiyaçları için aydınlatma dışında kullandıkları elektriğin bedeli (televizyon ve vantilatör gibi elektrikli eşyalar için) alınmaktadır.

Diğer taraftan dağıtım sistemi kullanıcısı tüketiciler ve üreticiler ile görevli tedarik şirketinden düzenlemeye tabi tarifeler üzerinden enerji alan tüketicilerin bağlantı durumları da dikkate alınarak tespit edilen abone grupları Dağıtım Lisansı Sahibi Tüzel Kişiler ve Görevli Tedarik Şirketlerinin Tarife Uygulamalarına İlişkin Usul Ve Esaslarda belirlenmiştir. Bu Usul ve Esasların “Ticaretane Abone Grubu” başlıklı 7. maddesinde yer alan “*Bu Usul ve Esaslarda tanımlanan diğer ana ve alt abone grupları kapsamına girmeyen tüm tüketiciler bu abone grubu kapsamındadır.*” hükmü çerçevesinde ceza infaz kurumları ticarethane abone grubu kapsamında yer almaktadır.

Dolayısıyla ceza infaz kurumumdaki hükümlü ve tutuklulara tahakkuk ettirilen elektrik faturaları, ticarethanelere ilişkin tarifeler üzerinden tahakkuk ettirilmekte ve fazlaca elektrik parası ödenmesine neden olunmaktadır.

Son dönemlerde sıklıkla şikâyet konusu olan bu düzenleme değiştirilerek, ticari faaliyette bulunmayan kişilerin ticarethane işletiyormuş gibi faturalandırılmasından vazgeçilmelidir.

g. Ziyaret Sürelerinin Fiilen Kullandırılması

Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelikte görüş sürelerinin ne kadar olacağı düzenlendikten sonra görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletileceği hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca kurum yetkililerinin belirlenen bu sürelerin tam olarak kullandırılması konusunda gereken her türlü tedbiri almaları gerekmektedir. Dolayısıyla yapılan görüşmelerde yoğun bir şikâyet konusu olan görüş için belirlenen sürenin çoğunun görüş alanına gidiş ve gelişte geçtiği iddialarının araştırılması ve

sonuç olarak görüş süresinin fiilen kullandırılması yönünde gereken tedbirlerin alınması gerektiğine işaret edilmiştir.

h. Kendi İstekleri ile Nakil

İsteğe bağlı nakil taleplerinin gerek Covid-19 salgını öncesinde gerekse bu dönemde karşılanmadığı, öyle ki kimi hükümlü ve tutukluların bu taleplerin karşılanmaması nedeniyle yıllardır - ki bu durumun bazı hükümlü ve tutuklular bakımından 5 yılı aşkın süreleri bulabildiği- aile görüşü yapamadığı, bu durumun da aile ilişkilerinin zayıflamasına ve hükümlü ve tutukluların psikolojileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğuna dair şikâyetler, yapılan incelemelerde sıklıkla karşılaşılan şikâyetlerin başında gelmektedir.

Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kanun hükümlerinin hükümlü ve tutuklulara barındırılacakları ceza infaz kurumunu seçme hakkı vermediği ve hükümlü ve tutukluların ailelerinden veya evlerinden belirli bir mesafeye yerleştirilebilmelerinin hapsedilmenin kaçınılmaz bir sonucu olduğu açıktır (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Polyakova ve Diğerleri/Rusya*, [35090/09](#) ve *Diğer Üç Başvuru*, 07.03.2017, § 100). Dolayısıyla bir kişinin hapsedilmesi, doğası gereği o kişinin özel ve aile hayatına sınırlama getirmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Messina/İtalya*, [25498/94](#), 28.09.2000, § 61). Ancak ziyaretlerin çok zor koşullarda gerçekleştirilebildiği veya imkânsız hale geldiği durumlarda hükümlü ve tutukluları ailesinden çok uzak bir ceza infaz kurumunda tutmak, aile üyelerinin kişiyi ziyaret etmesini engellediğinden ve bu ziyaretler aile hayatını sürdürmek için hayati önem taşıdığından, adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Dolayısıyla yakın aile üyeleriyle temasın sürdürülmesine yönelik çalışmaların yapılmasının aile hayatına saygının önemli bir parçası olduğu konusunda tartışma yoktur (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Vintman/Ukrayna*, [28403/05](#), 23.10.2014, § 78). Komisyonumuz, isteğe bağlı nakil talepleri konusunda yukarıda zikredilen hususları, Covid-19 salgını sürecinin getirdiği zaruretlerden bağımsız olarak hatırlatma ihtiyacı duyar. Bu bağlamda Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “*Kendi İstekleri İle Nakil*” başlıklı 54. maddesinin öngördüğü koşulları taşımak kaydıyla aile hayatının devamlılığının sağlanması için özellikle çok uzun sürelerden beri aile ziyareti gerçekleştirememiş hükümlülerin isteğe bağlı nakillerinin, salgın sürecinin gereklilikleri saklı kalmak kaydıyla, gerçekleştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

i. Kütüphaneden Yararlanma

Kurumda kişi başı kitap sayısının 3 ile sınırlı olduğu ve bu sayının da yetersiz olduğuna dair şikâyetler yoğun olarak dile getirilmiştir. Komisyonumuzun şimdiye kadar yaptığı incelemelerdeki ceza infaz kurumlarının çok büyük bir kısmında kişi başı kitap sayısının 10 olarak belirlenmesi karşısında, bu Kurumda bulundurulabilecek kitap sayısının 3 ile sınırlamasının cezanın ıslah edici amacına uygun olmadığı düşünülmektedir.

j. İyi Hâl Değerlendirmesinin Yapılmaması

Kurumda iyi hal değerlendirmesi yapılmadığı için denetimli serbestlik hakkından yararlandırılmadıklarına dair şikâyetler hükümlüler tarafından yoğun olarak dile getirilmiştir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 89. maddesinin;

Birinci fıkrasında hükümlülerin, ceza infaz kurumlarında bulundukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadıkları, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadıkları, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediikleri, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadıkları, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulacakları,

İkinci fıkrasında infazın tüm aşamalarında hükümlülerin katıldığı iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığı, ceza infaz kurumu kuralları ile kurum bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezalarının dikkate alınacağı,

Beşinci fıkrasında kanunlarda iyi hâlliliğin arandığı durumlarda, hükümlülerin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi bakımından bu madde hükümlerinin uygulanacağı,

Altıncı fıkrasında açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma sürelerinin bir yılı geçemeyeceği,

Yedinci fıkrasında da idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma sürelerinin yönetmelikle düzenleneceği,

hükme bağlanmıştır.

Bu kapsamda Kanunun 89. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik 01.01.2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anılan Yönetmeliğin;

31. maddesinin birinci fıkrasında hükmün infazına başlanması ile birlikte, ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içerisindeki tutum ve davranışları, kurum düzeni ve güvenliğine katkısı, yükümlülüklerini yerine getirmesi ile yürütülen iyileştirme ve topluma kazandırma programlarına katılımı sonucunda hükümlünün gösterdiği gelişimin ölçülerek puanlanacağı, bu amaçla hükümlülerin; katıldıkları eğitim-öğretim faaliyetleri, psiko-sosyal yardım programları, destekleyici programlar ile infaz sürecindeki tutum ve davranışları “*artı puan*” ve aldıkları disiplin cezaları “*eksi puan*” şeklinde puanlanarak iyi hâl değerlendirmesine esas “*gelişim puanı*” belirleneceği,

33. maddesinin üçüncü fıkrasında aynı Yönetmeliğin 31 ve 32. maddelerine göre yapılan hesaplama sonucunda, gelişim puanı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen eşik puanın altında olan hükümlü hakkında; açık ceza infaz kurumuna ayrılma, kalan cezasını denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz etme ve ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilme işlemlerine yönelik iyi hâl kararı verilmeyeceği,

34. maddesinin birinci fıkrasında da hükümlülerin, gözlem sonucu gönderildikleri çocuk eğitimevleri ile açık ceza infaz kurumları dâhil tüm ceza infaz kurumlarında ilgili servislerce gözlem değerlendirme raporları ile en geç altı ayda bir gelişim değerlendirme raporlarının düzenlenmesine devam edileceği,

hükme bağlanmıştır.

Ana çerçevesi yukarıda zikredilen mevzuat hükümleri ile belirlenmiş olan iyi hal değerlendirmesinde esas olan hükümlülerin iyileştirilmesi ve bu amaçla da eğitim-öğretim

faaliyetleri, psiko-sosyal yardım programları ve destekleyici programlara katılımlarının sağlanmasıdır.

Ancak Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirlere bağlı olarak artı puana esas olan programların açılmadığı ve bu nedenle de belirlenen eşik puanların aşılammaması veya salt bu nedenle iyi hal değerlendirmesi yapılmaması nedeniyle hükümlülerin, açık ceza infaz kurumuna ayrılma veya kalan cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazı gibi kimi imkânlardan yararlandırılmaması hükümlülerin kusurlu davranışlarından kaynaklanan bir husus olmadığından, değerlendirme yapılmaması/yapılamaması, hükümlüye yüklenebilecek bir külfet değildir. Kaldı ki, Yönetmeliğin 33. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan iyi hâl kararı için gerekli olan eşik puanın aşılammamasının mücbir sebeplerden kaynaklandığı ya da hastalık, yaşlılık, personel yetersizliği gibi makul bir nedene bağlı olduğu durumlarda hükümlüye verilen gelişim puanının eşik puanı aşması şartının aranmayacağı ve bu hükümlüler hakkında, mevzuatta aranan diğer iyi hâl kriterlerine göre değerlendirme yapılacağı hükmü de bu hususa işaret etmektedir.

Dolayısıyla Covid-19 salgınına bağlı olarak eğitim-öğretim faaliyetleri, psiko-sosyal yardım programları ve destekleyici programlara katılamama gerekçesiyle iyi hal değerlendirmesi yapılmayan/yapılamayan ve buna bağlı olarak yukarıda belirtilen imkânlardan yararlanamayan hükümlülerin durumların araştırılarak, haklarında gerekli iş ve işlemlerin yapılması gerekmektedir.

r. Dilekçe Hakkının Kullanılması

Dilekçelerin işleme alınmadığı ve kamu kurumlarına gönderilmediği iddiaları genel olarak dile getirilmiş olup Komisyonumuz, bu şikâyetlerle ilgili olarak öncelikle Anayasanın 74. maddesinde ifadesini bulan vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahip olduğu ve kendileriyle ilgili başvuruların sonucunun gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilmesi gerektiği kuralını hatırlatma ihtiyacı duymaktadır.

7. SONUÇ

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu tarafından 14.11.2022 tarihinde Giresun Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu gerçekleştirilen inceleme ziyareti

sonucunda elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına saygı ile arz olunur.